

Запознайте се с „Дъба на Безеншек“!

Васил Големански, Карамфил Матев

Ако се разходите, уважаеми софиянци и гости на столицата, в известния софийски квартал „Лозенец“, на ул. „Цветна градина“ неминуемо ще ви направи впечатление един интересен дъб в малка квартална градинка, сгушил се между високите блокове, а пред него скромна паметна плоча. От нея научаваме, че това е особен, станал вече исторически, дъб за София и България, познат днес като „Дъбът на Безеншек“, посаден преди повече от 140 години от бащата на съвременната българска стенография Антон Безеншек.

Кой е този заслужил за българската история и култура чужденец, дал името на вековното дърво? От всезнаещата „Уикипедия“ и от други, предимно стенографски литературни източници научаваме, че той е словенец, роден в Безеншеково Буковье (близо до гр. Целье, Словения) на 15 април, 1854 г. и прекарал повече от половината от своя живот в България. Неговото рождено име е Anton Toma Bezensek, но в нашата страна той е повече известен само с двете си имена – Антон Безеншек. Починал е в София на 11 декември 1915 г. на 61 годишна възраст.

Още като ученик в гимназията младият Безеншек научава и ползва хърватския вариант на известната по това време немска стенографска система, широко известна като Габелсбергерова система. Завършил е Философския факултет на Загребския университет, където освен латински и гръцки езици изучава и български език. Като студент

води и курс по стенография, посещаван главно от ученици и студенти. По това време в Загребския университет учат и много български студенти, един от които е бил и Спас Вацов Киров. След завръщането си в България Спас Вацов става директор на гимназията в гр. Лом, а по-късно и първи директор на Дирекцията по метеорология в България и с право се приема днес за основоположник на метеорологията, климатологията и селозимологията в нашата страна.

След Освобождението на България, по време на Учредителното събрание през 1879 г., когато изготвяли Търновската конституция, не е имало стенографи. В хода на работата се появили спорове между депутатите, затова решават и при нас, като в Западна Европа, да има стенографи. По препоръка на Спас Вацов българското правителство поканило словенеца Антон Безеншек в новоосвободената ни родина. Той приема поканата и още през същата 1879 г. идва в

Българските стенографи честват ежегодно славните годишнини на „Дъба на Безенишек“ на 15-ти Април

През 2014 г. „Дъбът на Безенишек“ бе посетен от словенска делегация, която отнесе и клонки от него за засаждане в родината на А. Безенишек

страната ни. Тогава той е бил едва на 25 години, но с много добри познания по различни езици. За няколко месеца младежът създава българската стенография, като използва основата на немската, която познава добре. Датата на откриването на първия курс по стенография, който той организира в Народното събрание (по стар стил 25 септември, днес 8 октомври), се отбелязва като Ден на българската стенография. От есента на същата година младият Безеншек е и главен стенограф в Народното събрание и се счита за основоположник на Българската стенография. От 1911 г. А. Безеншек е назначен и за преподавател в Софийския университет, пише и издава преводи на чужди автори у нас, публикува материали и в родната си Словения, активно запознава словенската общественост с България. Една от важните заслуги на А. Безеншек за България е и фактът, че той е един от учредителите на народното читалище „Славянска беседа“ в столицата ни.

Антон Безеншек е живял дълги години в София (сега ул. „Гурко“ № 34, където има неговата паметна плоча) и почти веднага след идването си в България, през 1879 г., е закупил място в околностите на София (сега кв. „Лозенец“), където е засадил на посоченото място в квартала и малък дъб, който днес вече е на 144 години и се е превърнал в едно от вековните исторически дървета за нашата столица. Научното име на този забележителен дъб е *Quercus robur*, но в народния език той е известен като Летен или Обикновен дъб, широко разпространен в цялата страна. По литературни данни той живее над 1000 години и достига на височина до 35 метра! Тук може би е интересно да добавим, че за „най-старо дърво“ в България е обявен летният дъб от с. Гранит, Сливенско, известен и

Акаг. Васил Големански е професор по протозоология и зоология на безгръбначните животни, един от водещите специалисти у нас. Директор на Института по зоология при БАН (1988 – 2003). Член-кореспондент на БАН (1997) и академик (2003).

Карамфил Матев по образование е инженер, но още от юношеските години е увлечен по бързописа, като ученик става републикански шампион. По-късно е ръководител на стенографското звено в Министерския съвет, дългогодишен стенограф в българския парламент. Председател на Националното сдружение на стенографите, машинописците и компютърните оператори.

като „Гранитският дъб“, за който от 1982 г. се счита за доказана почтената възраст от над 1660 години!

В знак на почит и признателност към народополезното дело на Антон Безеншек за нашата родина, Националното сдружение на стенографите, машинописците и компютърните оператори е направило постъпки пред природозащитните органи и днес Дъбът на Безеншек е под закрилата на закона като вековно дърво с особена историческа стойност.

Наградата на „Дъба на Безеншек“ от Българската фондация „Екообщност“ в конкурса „Вековните дървета говорят“

Той е на особена почит и ежегодно се посещава не само от българи, но и от чужденци. През 2013 г. славният „Дъб на Безеншек“ зае първо място в класациите на Фондация „Екообщност“ за „Дърво с корен“ в рубриката „Вековните дървета говорят“, а наградата е връчена на Националното сдружение на стенографите лично на правнучката на Безеншек – Антония Безеншек. През 2014 година този исторически за нашата родина символ бе посетен и от представителна словенска делегация от родното място на А. Безеншек, които са отнесли за засаждане клонки от него и в неговата родина. Пред паметната плоча под дървото, всяка година на 15 април, българската стенографска общественост и представители на читалище „Славянска беседа“ в София, отбелязват рождения ден на бележития словенец Антон Безеншек, трайно записал името си и в културната история на нашата Родина. ■

Паметната плоча, поставена до историческия дъб